

Riita-asian käsittelyaika kärjäoikeudessa

ASIAN VIREILLETULO

Tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan hovioikeuden on ilmoitettava valtioneuvoston oikeuskanslerille tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa.

Helsingin hovioikeuden presidentti on edellä mainitussa tarkoituksessa ilmoittanut 9.5.2025, että Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuden 18.10.2024 ratkaisema asia L 16/2017027 oli ollut kärjäoikeudessa vireillä kokonaisuudessaan noin 7 vuotta 10 kuukautta. Ilmoituksen mukana on toimitettu Helsingin hovioikeuden 7.5.2025 asiassa antama päätös liitteenään Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuden 18.10.2024 antama päätös.

SELVITYS

Kärjäoikeuden toimittamien diaaritietojen mukaan asiaa oli kärjäoikeudessa 14.12.2016-13.8.2024 käsitellyt Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuden kärjätuomari A. Hän on antanut asiasta selvityksen ja kärjäoikeuden laamanni lausuntonsa.

RATKAISU

Perustuslain (731/1999) 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Tuomioistuinlain (673/2016) 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on käsiteltävä ja ratkaistava asia joutuisasti.

Hovioikeuden ilmoituksessa tarkoitettussa asiassa on ollut kyse vahingonkorvausta koskevasta asiasta, joka oli tullut kärjäoikeudessa vireille 13.12.2016 ja ollut kärjäoikeuden diaarin mukaan tämän jälkeen jaettuna kärjätuomarille 13.8.2024 saakka. Asia oli näin ollen kärjätuomarin käsiteltävänä seitsemän vuotta ja kahdeksan kuukautta. Kärjäoikeuden käsittelyvaiheista hovioikeus on päätöksessään todennut, että haaste oli annettu tiedoksi vastaajalle maaliskuussa 2017 ja vastaajan vastaus toimitettu kärjäoikeudelle toukokuussa 2017. Kantaja oli antanut oma-aloitteiset kirjalliset lausumat kärjäoikeudelle toukokuussa ja heinäkuussa 2017, minkä jälkeen asiassa oli ollut passiivinen jakso tammikuuhun 2020 saakka, jolloin kärjäoikeus oli toimittanut asianosaisille tiedoksi yhteenvedon. Tämän jälkeen asiassa oli jälleen ollut passiivinen jakso siihen saakka, kunnes kärjäoikeuden puheenjohtaja oli vaihtunut elo–syyskuussa 2024. Kärjäoikeus oli antanut päätöksensä asiassa 18.10.2024.

Kärjätuomari on selvityksessään todennut olevan selvää, että asian käsittely kärjäoikeudessa oli kestänyt hänellä liian kauan. Asiassa oli tehty vuonna 2017 alkuvaiheen toimenpiteitä kuten annettu tiedoksi haaste ja vastauspyyntö vastaajalle, vastauksen antamisen määräaikaa pyydetyllä tavalla pidennetty ja tehty prosessiratkaisu. Kantaja oli vielä toimittanut kanteen täydennyksen. Se, että asia ei ollut tämän jälkeen edennyt, oli kärjätuomarin mukaan aiheutunut siitä, että hänellä oli ollut siviiliasioiden ja riitautuneiden summaaristen asioiden lisäksi huomattavan suuri määrä kiireellisenä käsiteltäviä ja riitautuneita lapsiin liittyviä hakemusasioita ja sovitteluja sekä 1.8.2019 jälkeen myös kiireellisiä lapsiin kohdistuneita rikosasioita. Kärjätuomari on todennut käsiteltävänä olleiden asioiden kokonaismäärän olleen hänellä sekä siviiliosastolla että rikososastolla suuri. Asioita ei ole ollut mahdollista käsitellä virka-aikana. Työtaakka oli koko ajan ollut suuri ja kasvanut vuosi vuodelta. Selvityksessään hän nostonut lisäksi esille osallistuneensa 23.1.–22.9.2017 ja 14.8.2023–3.3.2024 kolmen tuomarin kokoonpanoissa laajoihin oikeudenkäynteihin, joiden lomassa hän ei ollut juurikaan voinut käsitellä muita hänelle käsiteltäväksi jaettuja asioita.

Kärjäoikeuden laamanni on lausunnossaan todennut asian käsittelyn viipyneen huomattavasti. Viivästymiseen ovat osaltaan vaikuttaneet kärjäoikeuden työtilanteeseen sekä asianosaisten puolin ja toisin nostamien juttujen määrään sekä samojen vaatimusten uudelleen esittämiseen

liittyneet syyt. Laamannin mukaan tämä ei kuitenkaan poista sitä, että asian käsittely on viipynyt liiallisesti.

Laamanni on kertonut perustaneensa vuodenvaihteessa 2023–2024 käräjäoikeuteen niin sanotun riitanyrkin, jolle on vuosien 2024 ja 2025 aikana siirretty puheenjohtajien suostumuksella käsiteltäväksi käräjäoikeuden vanhoja asioita. Laamannin mukaan työ on edennyt hyvin ja pitkään vireillä olleiden riita-asioiden määrä onkin laskenut merkittävästi.

Laamanni on todennut, että vastuu hovioikeuden ilmoittaman asian käsittelyn viipymisestä ei ole yksin puheenjohtajan, sillä jälkikäteen on ajateltavissa, että hänen olisi tullut kiinnittää pitkään vireillä olleiden asioiden tilanteeseen erityistä huomiota aikaisemmin ja perustaa käräjäoikeuden riitanyrkki jo ennen vuotta 2023.

Vaikka käräjätuomarin ja laamannin kertomat seikat käräjäoikeuden ja käräjätuomarin työtilanteesta selittävät osaltaan käsittelyn viipymistä, eivät ne poista sitä tosiasiaa, että asian käsittelyaikaa on pidettävä sen laatuun ja laajuuteen nähden erittäin pitkänä ja että asia olisi tullut kyetä ratkaisemaan tapahtunutta selvästi joutuisammin. Asiassa ei ole käynyt ilmi, että asianosaisten toiminta olisi viivästyttänyt asian ratkaisemista tai että asia olisi ollut poikkeuksellisen laaja tai erityisen vaikea ratkaista. Asian oikeudellista laatua kuvaa pikemmin se, että pian sen jälkeen, kun asia oli siirretty käräjätuomarilta toiselle käräjätuomarille, käräjäoikeus ratkaisi asian kirjallisen valmistelun perusteella pääkäsittelyä toimittamatta ja jätti kanteen tutkimatta, koska siinä esitetyt vaatimukset oli jo aikaisemmassa oikeudenkäynnissä lainvoimaisesti ratkaistu tai vaatimukset olisi tullut esittää kyseisessä oikeudenkäynnissä. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden ratkaisun lopputulosta.

Käsittely käräjäoikeudessa on viipynyt asian laatuun nähden asiassa poikkeuksellisen kauan ja perustuslaissa turvattu oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa ilman aiheetonta viivytystä ei ole toteutunut. Kyseisenlainen menettely on omiaan heikentämään yleisemminkin luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen. Lisäksi viivästyksestä on aiheutunut valtiolle taloudellista vahinkoa, sillä hovioikeus on asiassa antamassaan ratkaisussa velvoittanut valtion suorittamaan asian valittajalle 1 200 euroa ja vastaajalle 3 000 euroa oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) mukaista hyvitystä oikeudenkäynnin viivästymisestä.

Kyseisenlainen menettely, josta kerrotulla tavalla on aiheutunut myös taloudellista vahinkoa, voi vakavuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisenä virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää mainitun pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Virkatehtävien jättäminen hoitamatta riittävän joutuisasti on johtanut syytteen nostamiseen tilanteessa, jossa kärjätuomarin käsiteltävänä olevat useat asiat olivat viivästyneet merkittävästi (oikeuskanslerin päätös 18.6.2012 dnro [OKV/12/31/2011](#)). Esitutkintaa toimittamatta on sen sijaan ratkaistu tapaukset, joissa yksittäiset riita-asiat olivat olleet kärjätuomarien käsiteltävänä toisessa asiassa yli kahdeksan vuotta ja toisessa asiassa yli kuusi vuotta (apulaisoikeuskanslerin päätös 19.12.2024 dnro [OKV/783/70/2023](#)). Mainituissa asioissa viivästymisiin oli vaikuttanut muun ohella se, että suunniteltuja istuntopäiviä oli jouduttu peruuttamaan tuomarista riippumattomista syistä. Toimenpiteenään apulaisoikeuskansleri saattoi kärjätuomareiden tietoon käsityksensä, että asioiden käsittely oli kestänyt niiden laatuun ja laajuuteen nähden asianosaisten kannalta kohtuuttoman kauan.

Tapauksessa, jossa käsittelyaika vakuutusoikeudessa oli ollut viisi vuotta ja kymmenen kuukautta ja vakuutusoikeus oli määrännyt valtion maksamaan kantelijalle hyvityksenä oikeudenkäynnin viivästymisestä 7 000 euroa, apulaisoikeuskansleri kiinnitti vakuutusoikeustuomarin ja vakuutusoikeuden vakavaa huomiota oikeuteen saada asia käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä (apulaisoikeuskanslerin päätös 18.10.2019 dnro [OKV/1901/1/2018](#)). Apulaisoikeuskanslerin mainitun laillisuusvalvonnallisen toimenpiteen kohteena olleen vakuutusoikeustuomarin käsiteltävänä asia oli ollut eri vaiheissaan yli kaksi vuotta.

Kärjätuomarin menettely eroaa edellä kerrotuista laillisuusvalvonnalliseen huomion kiinnittämiseen tai käsityksen antamiseen johtaneista tapauksista siinä, että kärjätuomari oli vastannut asian käsittelystä kärjäoikeudessa koko sen aiheettoman viivästymisen ajan ja viivästymiseen ei ollut ainakaan merkittävästi vaikuttanut asianosaisten toiminta tai esimerkiksi istuntopäivien ennakoimattomat peruutukset. Asia ei ole ollut laadultaan vaikea ratkaista ja valtiolle on aiheutunut viivästymisestä taloudellista vahinkoa.

Toisaalta menettelyn vähäisyyttä rikosoikeudellisesti arvioituna puoltaa se, ettei asiassa ole ilmennyt aihetta epäillä kärjätuomarin suhtautuneen virkavelvollisuuksiinsa sinänsä välinpitämättömästi. Kyse on ollut yksittäisestä riita-asiasta, jonka käsittelyn viipymiseen oli vaikuttanut asiassa saadun selvityksen perusteella ruuhkautunut työtilanne ja muun ohella laissa säädettyjen erityisten kiireellisyysperusteita sisältäneiden asioiden käsittelyjen priorisointi. Vaikka kärjäoikeus on velvollinen viran puolesta huolehtimaan asian joutuisasta käsittelystä siitä riippumatta, onko asiaan osallinen esimerkiksi tiedustellut tai kiirehtinyt asiansa käsittelyä, asiassa ei ole ilmennyt myöskään sellaista kärjätuomarin menettelyn moitittavuutta lisäävää seikkaa, että asianosaiset olisivat kiinnittäneet hänen huomiotansa asian viipymiseen. Vähäisessä määrin merkitystä voidaan antaa myös sille, että vuonna 2017 tehtyjen toimenpiteiden jälkeen kärjätuomari ei ollut täysin passiivinen asian käsittelyssä, sillä hovioikeuden päätökseen kirjatun mukaan hän oli tammikuussa 2020 toimittanut asianosaisille tiedoksi yhteenvedon.

Kun käräjätuomarin menettely lähtökohtaisesta vakavuudestaan huolimatta edellä kerrotuilla perusteilla olisi kuitenkin rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettuihin tavoin vähäinen, ei hänen ole ollut syytä epäillä syylistyneen asiassa rikokseen. Näin ollen asiassa on hänen menettelyään tutkittu vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta esitutkintaa.

Asiassa ei ole ilmennyt käräjäoikeuden menettelyssä muutoin sellaista, mikä antaisi aiheita toimenpiteisiin. Laamanni oli lausunnossaan esiin tuomalla riitanyrkin perustamisella pyrkinyt edistämään asian ratkaisemisen joutuisuutta ja käräjätuomarilla vireillä olleiden juttujen ratkaisemisesta tai uudelleen jakamisesta oli lausunnossa esiin tuodun mukaan keskusteltu käräjätuomarin kanssa jo aiemmin.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden käräjätuomari on laiminlyönyt velvollisuutensa käsitellä ja ratkaista hovioikeuden ilmoituksessa mainittu riita-asia joutuisasti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla käräjätuomarille huomautuksen hänen edellä kerrotusta menettelystään.

Lähetän päätökseni tiedoksi asiasta ilmoittaneelle Helsingin hovioikeuden presidentille ja lausuntonsa asiasta antaneelle Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden laamannille.

Asia ei anna aiheita muihin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki